

УДК 631.164.23

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ У ГУРТОВІЙ ТОРГІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ПРОДУКЦІЄЮ

*О. Копитко, аспірант
Львівська комерційна академія*

Ключові слова: інновації, гуртова торгівля, сільськогосподарська продукція, інфраструктура, інвестиції, обслуговуючі кооперативи, товарні біржі.

Розглянуто необхідність інноваційного розвитку гуртової торгівлі сільськогосподарською продукцією. Функціонування гуртових ринків на сьогодні залежить від процесів глобалізації світової економіки, де висока динаміка товарних, інформаційних, фінансових потоків. Акцентується увага на входженні на український аграрний ринок зарубіжних бізнесових компаній. Тому залучення інновацій забезпечить ефективну діяльність гуртових ринків сільгосппродукції та сприятиме конкурентоздатності вітчизняних товаровиробників. Під час створення нових гуртових ринків слід залучати інвестиційний капітал сільгоспвиробників, торговельних структур, обслуговуючих кооперативів, учасників біржової торгівлі.

Постановка проблеми. Сучасний стан продовольчого забезпечення населення вимагає від аграрного сектора АПК нових підходів у використанні всіх чинників економічного зростання через залучення інвестицій на інноваційній основі. Це відкриває перед усіма суб'єктами галузі широкі можливості вдосконалення не тільки виробничої, а й торговельно-збутової сфери, що забезпечить збільшення обсягів реалізації сільськогосподарської продукції й отримання прибутків. Стабільність у постачанні сільськогосподарської продукції населенню та переробним галузям можлива в умовах глобалізації світової економіки лише на принципах інноваційного розвитку не лише аграрного сектора, а й усіх його галузей, у тому числі гуртової торгівлі. Тому забезпечення діяльності гуртових ринків сільськогосподарської продукції на інноваційній основі слід вважати як передумову ефективного функціонування вітчизняного ринку сільськогосподарської продукції та забезпечення її конкурентоздатності. Реалізувати це можна із залученням капіталів, як вітчизняних, так зарубіжних, із дієвою підтримкою держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інноваційний розвиток підприємницьких структур розглядали у працях В. Геєць, О. Дацій, Л. Кудінов, В. Ландик та ін., у сферах АПК – В. Андрійчук, М. Андрушко, П. Березівський, О. Бородіна, П. Гайдунський, Л. Дейнеко, М. Кропивко, І. Михасюк, П. Саблук, О. Шпичак та ін. Проте проблеми залучення інновацій у торговельну діяльність сільськогосподарською продукцією вивчені ще недостатньо, тому дослідження інноваційного розвитку системи гуртової торгівлі сільськогосподарською продукцією є актуальними.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування перспектив залучення інновацій, виходячи зі сучасних реалій розвитку гуртової торгівлі, враховуючи при цьому поєднання капіталів товаровиробників, обслуговуючих кооперативів, товарних бірж з метою координації їхньої діяльності.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні гуртова торгівля сільськогосподарською продукцією стає чи не основним фактором, що забезпечить належний рівень продовольчої безпеки держави. Тому необхідність формування інноваційної моделі розвитку в цьому напрямі дає змогу підвищити її конкурентоспроможність, на що спрямована програма розвитку внутрішньої торгівлі на період до 2012 р., затвердженої КМУ в січні 2009 р., де зазначено, що сьогодні гуртові підприємства України відрізняються значною подрібненістю. У 2007 році в середньому на одне підприємство гуртовий товарооборот становив 11,4 млн грн, основна його частина (90,3%) була одержана за рахунок діяльності 12% врахованих підприємств гуртової торгівлі. Понад 50% гуртових підприємств мають чисельність працюючих до 2 осіб, що в середньому на одне підприємство становить 1,1 працівника. Гуртова ланка не має достатньо сучасно обладнаних складів із новітньою технологією складської обробки товарів. Станом на 01.01.2008 р. лише 8,7% гуртових підприємств мали власні склади. Спостерігаються значні темпи зростання обороту від реалізації товарів іншим підприємствам гуртової торгівлі. Так, у 2007 році із загального обсягу гуртового товарообороту від реалізації товарів іншим підприємствам гуртової торгівлі для подальшого перепродажу реалізовано 59,1% товарів від гуртового товарообороту, що призводить до штучного зростання цін та отримання надприбутків [1].

Негативний вплив на формування пропозиції й попиту на агропродовольчі товари спричиняють такі фактори: спад обсягів виробництва; зношення матеріально-технічної бази; зростання неплатоспроможності підприємств; висока заборгованість аграрного сектора; дефіцит фінансових коштів; низька ефективність виробництва; припинення інвестиційного процесу; приховане безробіття; нерозвиненість орендних відносин; відсутність ринку землі; повільність, законодавча й нормативна невизначеність механізму реформ і відносин власності; низька купівельна спроможність населення; незавершеність земельної реформи та політичні суперечки довкола неї; неефективний вплив держави на формування ринку матеріально-технічних ресурсів та недосконала інфраструктура аграрного ринку; занепад соціальної інфраструктури села [2, с. 138].

Для підвищення рівня торговельної діяльності, стабільності роботи вітчизняних аграрних товаровиробників, рівня використання їх потенціалу, ефективності діяльності гуртових торговельних підприємств необхідно розробити правила провадження торговельної діяльності в гуртовій торгівлі, адже в роботі [3, с. 6] відзначено, що передбачається забезпечити прискорення інвестиційних та інноваційних процесів у сільськогосподарське виробництво. Надалі державна кредитна політика в аграрній сфері має орієнтуватися на створення самодостатньої кредитної системи. Тому обслуговувальні кооперативи мають стати тими структурами, які поступово зможуть витіснити з гуртових ринків посередників, а також сприяти залученню інновацій.

Якщо проаналізувати інвестиції в докризовий період, то у I кварталі 2008 року обсяги інвестицій в основний капітал зросли, порівняно з відповідним періодом минулого року, на 10,4% і становили 34,1 млрд грн. Найбільше збільшення інвестиційної активності зафіксовано у сфері наземного транспорту (179%), гуртової торгівлі (158%), торгівлі автомобілями (153%) та будівництві (144%). Водночас, у сферах водного й автомобільного транспорту, пошти та зв'язку і деяких інших інвестиційна активність сповільнилася.

Основними джерелами капітальних інвестицій були власні кошти підприємств і організацій (63% загального обсягу), а також кредити банків та інші позики (14,5%). За рахунок коштів державного та місцевого бюджетів освоєно 1 млрд 818 млн грн, що становить 4,7% [4].

Тобто в системі гуртової торгівлі інвестиційно-інноваційні процеси мають перспективу. Розвиток гуртових ринків сільськогосподарської продукції забезпечить спад цін на підприємствах роздрібною торгівлі та міських ринках, адже продаж сільськогосподарських продуктів на ринках за січень-грудень 2009 р. порівняно зі січнем-груднем 2008 р. зменшився на 9,5%, при чому ціни зросли на 15,9%. Продукти тваринництва подорожчали на 18,9%, їхній продаж зменшився на 9,4%. Продаж продуктів рослинництва зменшився на 11,6% за зростання цін на 4,1% [5]. На сьогодні інновації в гуртовій торгівлі залежать від процесів глобалізації світової економіки, висока динаміка товарних, інформаційних, фінансових логістичних потоків, що впливає на проведення транспортних заготівельно-складських та інших операцій, забезпечуючи при цьому відповідний асортимент і зменшення товарних запасів у системі роздрібною торгівлі.

Першочерговим етапом алгоритму формування інноваційної стратегії аграрного підприємства передбачено формування цілей як системи напрямів майбутньої діяльності суб'єкта господарювання та механізмів їх забезпечення в зовнішньому конкурентному середовищі. Чітке визначення основних напрямів діяльності, робочих принципів у зовнішньому середовищі, культури, традицій, робочого клімату організації є передумовою для визначення критеріїв оцінки чинників вибору інноваційної стратегії аграрного підприємства, найадекватнішої зовнішнім і внутрішнім реаліям [6, с. 345].

На особливу увагу заслуговує наказ № 916 від 13.12.2007 р. Мінагрополітики України, затвердження галузевої інноваційної програми «Створення системи біржової торгівлі ф'ючерсними контрактами на зерно» [7]. Мета програми підпорядкована створенню ф'ючерсної біржі зерна, на якій укладатимуть ф'ючерсні контракти, завдяки яким здійснюватиметься управління ризиком і уникнення цінових коливань на сільськогосподарську продукцію (зерно), зокрема вдосконалення, стабілізація біржового ринку зерна та надання нових конкурентних послуг.

Для України вже є звичним входження на аграрний ринок зарубіжних компаній, адже українська земля дає досить непогані врожаї зернових, і за дотримання технологій можна забезпечити стабільні прибутки. Тому на інвестиції в розвиток зернових терміналів, складів, транспорту можна розраховувати з джерел зарубіжних кредиторів, зокрема такого кредитора, як Європейський банк

реконструкції та розвитку (ЄБРР). Проте гуртові ринки такі, як плодоовочеві, де забезпечується реалізація менших партій товарів, кредити слід залучати як із внутрішніх запозичень, так і іноземного капіталу на умовах власності на отримані прибутки.

Висновки. Підсумовуючи деякі аспекти інноваційного розвитку гуртової торгівлі, можна дійти висновків: сучасна інфраструктура гуртової торгівлі сільськогосподарською продукцією потребує інноваційного підходу відповідно до визначених державних програм розвитку гуртових ринків сільськогосподарської продукції; на сьогодні система гуртової торгівлі сільськогосподарською продукцією не відповідає сучасним вимогам, адже там дійовими особами здебільшого є посередники, які власність на продукцію перебирають у більшості випадків, купуючи її у товаровиробників як перевізники; за створення нових гуртових ринків сільгосппродукції необхідно поєднати інвестиційно-інноваційний капітал товаровиробників торговельних структур, обслуговуючих кооперативів, засновників товарних бірж з метою координації їхньої діяльності в системі гуртової торгівлі.

Бібліографічний список

1. Програми розвитку внутрішньої торгівлі України на період до 2012 р. : Постанова КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ligazakon.ua/news_old/ga013619.html.
2. Економіка України: підсумки перетворень та перспективи зростання / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – Х. : Форт, 2000. – 432 с.
3. Шемчушенко Ю. С. Стан та перспективи розвитку аграрного ринку України / Ю. С. Шемчушенко // Організаційно-правові проблеми розвитку аграрних і земельного ринків України : тези доп. і наук. повідомлень наук.-практ. конф. – К., 2003. – С. 4-8.
4. Новини держінвестицій / Державне агентство України з інвестицій та інновацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.invest.gov.ua/index.php?lang=ua&get=news&id=1126>.
5. Продаж сільськогосподарських продуктів на міських ринках Львівщини за січень – грудень 2009 р. / Держкомстат. Головне управління статистики у Львівській області. Експрес-випуск №3. – 15.01.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.stat.lviv.ua>.
6. Сіренко Н. Чинники відбору інноваційної стратегії аграрними підприємствами України / Н. Сіренко // Вісник Львівського національного аграрного університету : економіка АПК. – 2009. – №16(2). – С. 344 – 349.
7. Про затвердження галузевої інноваційної програми “Створення системи біржової торгівлі ф’ючерсними контрактами на зерно” : наказ Міністерства аграрної політики України від 13.12.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/dokuments/date_bx/pg_gxgbof.htm.

Копытко О. Развитие инноваций в оптовой торговле сельскохозяйственной продукцией

Рассматривается необходимость инновационного развития оптовой торговли сельскохозяйственной продукцией. Функционирование оптовых рынков на сегодня зависит от процессов глобализации мировой экономики, где высокая

динамика товарных, информационных, финансовых потоков. Акцентируется внимание на вхождение на украинский аграрный рынок зарубежных деловых компаний. Поэтому привлечение инноваций обеспечит эффективную деятельность оптовых рынков сельхозпродукции и благоприятствует конкурентоспособности отечественных товаропроизводителей. При создании новых оптовых рынков следует привлекать инвестиционный капитал сельхозпроизводителей, торговых структур, обслуживающих кооперативов, участников биржевой торговли.

Ключевые слова: инновации, оптовая торговля, сельскохозяйственная продукция, инфраструктура, инвестиции, обслуживающие кооперативы, товарные биржи.

Копытко О. Development of innovation in wholesale trade of agricultural products

In this article the necessity of innovation development of agricultural products wholesale trade is considered. The wholesale market functioning nowadays depends on world economy globalization processes, where is high dynamics marketable, information, financial lines. The attention on entering the foreign business companies in ukrainian agrarian market is accented. So attraction of innovation will provide efficient activity of agricultural products wholesale markets and favours competitiveness of the home commodity producers. By creation of new wholesale markets is to attract the investment capital of the agricultural producers, trade structures servicing co-operative societies, participants of exchange trade.

Key words: innovation, wholesale trade, agricultural products, infrastructure, investments, servicing co-operative societies, commodity exchanges.